

Flankerende overdracht – akoestisch model

Kennisbank Bouwfysica

Auteur: Dictaat ct 4220 Bouwfysica II, TU-Delft Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen, samengesteld door prof.ir. J.J.M. Cauberg

1 Directe geluidoverdracht

Een van de belangrijkste opgaven van de bouwakoestiek is het beheersen van de geluidoverdracht tussen twee ruimten/verblijfsgebieden.

In het hoofdstuk “Gezondheid” van het Bouwbesluit worden minimum eisen gesteld aan de karakteristieke isolatie-index $I_{u,k}$ tussen besloten ruimten in een woning en een niet in de woning gelegen verblijfsgebied of besloten ruimte.

Uit kwaliteitsoogpunt worden in de praktijk ook al eisen overeengekomen die de Bouwbesluit eisen met 3 à 5 dB overschrijden. De definitie $I_{u,k}$ brengt de totale geluidoverdracht in rekening.

Voor de geluidoverdracht van ruimte naar ruimte wordt veelal uitgegaan van de directe geluidoverdracht via de scheidingswand:

$$L_o = L_z - R_s + 10 \log S / A \quad (1)$$

Met:

L_o	geluidrukniveau ontvangruimte in dB
L_z	geluidrukniveau zendruimte in dB
R_s	geluidisolatie scheidingswand in dB
S_s	oppervlakte scheidingswand in m^2
A	geluidabsorptie in ontvangruimte in m^2 o.r.

Geluidoverdracht tussen ontvang- en zendruimte heeft niet alleen plaats via de directe scheidingswand, maar ook via flankerende wanden en omloopgeluid, namelijk: “in de praktijk blijkt bij een goed uitgevoerde constructie het aldus (bedoeld is met formule (1)) voorspelde geluidrukniveau 1 à 2 dB hoger te liggen ten gevolge van flankerende transmissie en geluidlekken via naden bij de randaansluitingen”.

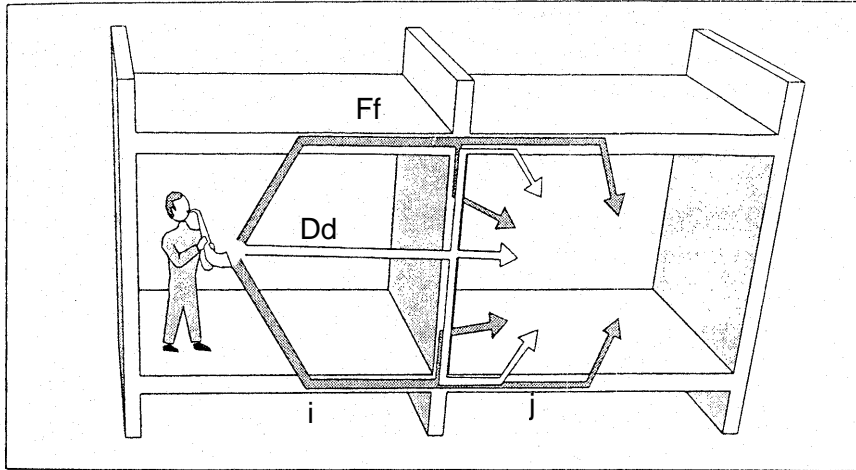
In NPR 5070 “Geluidwering in woongebouwen; voorbeelden van wand- en vloerconstructies” (1993) worden voorwaarden gesteld aan de flankerende wanden als functie van vooral de massa van de scheidingswand om de flankerende geluidoverdracht te beperken.

In deze module zal de flankerende geluidoverdracht via bouwkundige constructies (flankerende wanden) alsmede het omloopgeluid, (verlaagde plafonds/verhoogde vloeren) behandeld worden.

2 Flankerende geluidoverdracht

De geluidwegen die tussen twee ruimten aanwezig zijn, zijn in figuur 1 gegeven. Voor de directe weg, aangeduid als D_d is (1) van toepassing. De geluidoverdracht via de flankerende weg F_f zal aan de hand van een akoestisch model worden behandeld. Hierbij zal het geluidrukniveau in de ontvangruimte, veroorzaakt door geluidenergie die via de weg F_f van

zendruimte naar ontvangruimte komt, een relatie afgeleid worden overeenkomstig (1). Dit maakt het mogelijk om via een eenvoudig rekenschema D_{nT} en dus ook $I_{lu,k}$ te berekenen (zie module A-32; Flankerende overdracht – rekenmethode).

figuur 1. overdrachtswegen van luchtgeluid

Voor het geluiddrukkniveau L_{pj} in de ontvangruimte ten gevolge van het geluidvermogen L_{wj} dat door het vlak j wordt afgestraald, geldt:

$$L_{pj} = L_{wj} + 10 \log \frac{4}{A} \quad (2a)$$

$$p_j^2 = \frac{W_j}{4\rho_o c_o A} \quad (2b)$$

Met:

L_{pj}	geluiddrukkniveau in de ontvangruimte ten gevolge van vlak j in dB
p_j	geluiddruk in ontvangruimte ten gevolge van het vermogen W_j in N/m^2
L_{wj}	afgestraald geluidvermogensniveau door vlak j in dB
W_j	afgestraald geluidvermogen door vlak j in W
ρ_o	soortelijke massa lucht in kg/m^3
c_o	geluidssnelheid in m/s.

Voor het geluidvermogen dat door een trillend vlak j wordt afgestraald, geldt:

$$W_j = \rho_o c_o \overline{v_j^2} S_j \sigma_j \quad (3)$$

Met:

$\overline{v_j^2}$	de tijdgemiddelde trillingssnelheid
S_j	oppervlakte van het wandvlak j in m^2
σ_j	afstraalfactor van wandvlak j
v_g	gemiddelde trillingssnelheid van het wandoppervlak in m/s

Zoals p_{eff}^2 de maat is voor de sterkte van geluid is het voor een trillende wand $\overline{v_j^2}$.

De afstraalfactor is een maat voor het geluidafstralend vermogen van een trillend vlak. De afstraalfactor is frequentieafhankelijk; voor frequenties boven de coïncidentiefrequentie is de afstraalfactor 1; onder de coïncidentiefrequentie $\sigma < 1$.

Voor de coïncidentiefrequentie is de afstraalfactor > 1 . Behalve door de coïncidentiefrequentie wordt de afstraalfactor bepaald door de afmetingen van de wand.

De trillingsnelheid v_j van het wandvlak j wordt veroorzaakt doordat het op wandvlak i invallend geluid in de zendruimte de wand i in trilling brengt; deze trilling plant zich voort naar onder andere het vlak j . Maar op het knooppunt tussen de vlakken i, j en het scheidingsvlak S heeft een demping plaats. Dit betekent:

$$\overline{v_j^2} = d_{ij} \overline{v_i^2} \tag{4}$$

Met:

d_{ij} verbindingsdemping tussen de aangesloten constructie en de constructie j

De trillingsnelheid $\overline{v_j^2}$ van het vlak i wordt bepaald door de (directe) geluidisolatie van vlak i .

Er geldt:

$$\tau_i = \frac{W_{afgestraald,i}}{W_{invallend,i}} \tag{5}$$

$$W_{afgestraald,i} = \rho_o c_o \overline{v_i^2} \sigma_i S_i \tag{6}$$

$$W_{invallend,i} = \frac{p_z^2 S_i}{4 \rho_o^2 c_o^2} \tag{7}$$

Met:

τ_i transmissiefactor vlak i ($R_i = 10 \log 1/\tau_i$)

$W_{afgestraald,i}$ het door vlak i afgestraald geluidvermogen (indien i een direct scheidingswand tussen twee ruimten zou zijn) W

$W_{invallend,i}$ het op vlak i invallend geluidvermogen ten gevolge van het diffuus geluidveld in de zendruimte in W

p_z geluiddruk in de zendruimte in Pa

Uit (5), (6) en (7) volgt:

$$\overline{v_i^2} = \frac{p_z^2}{4 \rho_o^2 c_o^2} \cdot \frac{\tau_i}{\sigma_i} \tag{8}$$

De flankerende geluidtransmissiefactor τ_{ij} via de vlakken i en j zou gedefinieerd kunnen worden als het geluidvermogen dat aan de zenzijde op vlak i invalt ten opzichte van het geluidvermogen dat door vlak j wordt afgestraald. Aangezien de totale geluidoverdracht van zendruimte naar ontvangruimte de som is van de geluidoverdracht via alle vlakken, heeft het voordeel om van één referentievermogen aan de zenzijde uit te gaan. Hiervoor wordt het invallend vermogen op het directe scheidingsvlak genomen, dit is

$$W_{refZ} = W_{inS} = \frac{p_z^2}{4\rho_o c_o} S_s \quad (9)$$

Met:

W_{refZ} referentievermogen aan zenzijde in W

W_{inS} op de zenzijde op het directe scheidingsvlak invallend geluidvermogen in W.

S_s oppervlakte van het directe scheidingsvlak in m^2

Voor de situatie dat er geen direct scheidingsvlak aanwezig is, wordt $S_s = 10 m^2$ verondersteld.

Voor de transmissiefactor τ_{ij} (dat wil zeggen de geluidoverdracht tussen zendruimte en ontvangruimte via de vlakken i en j) laat zich berekenen:

$$\tau_{ij} = \frac{W_j}{W_{inS}} = d_{ij} \tau_i \frac{S_j}{S_s} \cdot \frac{\sigma_j}{\sigma_i} \quad (10)$$

Probleem bij de toepassing van (10) is, dat de afstraalfactoren σ_j en σ_i vaak niet nauwkeurig genoeg bekend zijn.

In de akoestiek is het reciprociteitsbeginsel geldig, dat wil zeggen dat de transmissiefactor gelijk blijft als de vlakken i en j verwisseld worden of:

$$\tau_{ij} = \tau_{ji} \quad (11)$$

Dit toegepast op (10) geeft de vergelijking:

$$d_{ij} \tau_i \frac{S_j}{S_s} \cdot \frac{\sigma_j}{\sigma_i} = d_{ji} \tau_j \frac{S_i}{S_s} \cdot \frac{\sigma_i}{\sigma_j} \quad (12a)$$

$$\left(\frac{\sigma_j}{\sigma_i} \right)^2 = \frac{\tau_j}{\tau_i} \cdot \frac{d_{ji}}{d_{ij}} \cdot \frac{S_i}{S_j} \quad (12b)$$

Substitutie van (12) in (10) leidt tot:

$$\tau_{ij} = \sqrt{\tau_i \tau_j} \sqrt{d_{ij} d_{ji}} \cdot \sqrt{\frac{S_i S_j}{S_s}} \quad (13)$$

$$R_{ij} = \frac{R_i}{2} + \frac{R_j}{2} + \bar{D}_{ij} + 10 \log \sqrt{\frac{S_s^2}{S_i S_j}} \quad (14)$$

Met:

$$\bar{D}_{ij} = \frac{D_{v,ij} + D_{v,ji}}{2} = \text{richting gemiddelde verbindingsdemping in dB}$$

$D_{v,ij}$ $10 \log d_{ij}$ = verbindingsdemping in dB

R_i geluidisolatie vlak i in dB

R_j geluidisolatie vlak j in dB

R_i en R_j zijn de geluidisolaties van deze vlakken in de werkelijke situatie, dat wil zeggen met inbegrip van de demping aan de randen. Als redelijke benadering kan voor R_i respectievelijk R_j de meetwaarde uit het laboratorium worden gebruikt.

Zoals het geluidrukniveauverschil tussen zend- en ontvangruimte conform 1 te berekenen is met behulp van de situatieonafhankelijke grootheid R en de situatieafhankelijke grootheden S en A , kan ook voor de trillingsoverdracht een vergelijkbare opzet gekozen worden, namelijk

$$\overline{D}_{ij} = K_{ij} - 10 \log \frac{l_{ij}}{\sqrt{S_i S_j}} \quad (15)$$

Met:

$\overline{D}_{ij}$	verschil in trillingssnelheid tussen de vlakken i en j voor een concrete situatie in dB
K_{ij}	genormaliseerde situatie onafhankelijke trillingsdemping in dB
l_{ij}	lengte contactvlak tussen de vlakken i en j in m
S_i	oppervlak van vlak i in m^2
S_j	oppervlak van vlak j in m^2

K_{ij} omschrijft de trillingsoverdracht op een genormaliseerde manier en onafhankelijk van de situatie. Of anders gezegd, uitgaande van K_{ij} kan de feitelijke demping $\overline{D}_{ij}$ berekend worden als van de feitelijke situatie l_{ij} , S_j en S_i bekend zijn.

Formule (14) laat zich nu als volgt omvormen tot de basisformule voor de flankerende geluidoverdracht::

$$\begin{aligned} R_{ij} &= \frac{R_i + R_j}{2} + \overline{D}_{ij} + 10 \log \frac{S_s}{\sqrt{S_i S_j}} \\ &\approx \frac{R_i + R_j}{2} + K_{ij} - 10 \log \frac{l_{ij}}{\sqrt{S_i S_j}} + 10 \log \frac{S_s}{\sqrt{S_i S_j}} \\ &\approx \frac{R_i + R_j}{2} + K_{ij} + 10 \log \frac{S_s}{l_{ij}} \end{aligned} \quad (16)$$